

אבות ותולדות

1. מסכת בבא קמא דף ב ע"ב
"תנו רבנן ג' אבות נאמרו הקרן והשן והרגל..... אלא תולדותיהן לאו כיוצא בהן דאמר רב פפא אהייא..."

2. תוספות מסכת בבא קמא דף ב עמוד ב
תנו רבנן שלשה אבות - הפסיק בברייתא זו לפרש תולדותיהן לאו כיוצא בהן דקאמר רב פפא אהייא.

כיצד ברייתא זו "עוזרת" לבירור דברי רב פפא?

3. תוספות רבינו פרץ מסכת בבא קמא דף ב עמוד ב
אלא תולדותיהן דקאמר רב פפא אהיא-מדקאמר (רב פפא) ואלא וכו' משמע דקשיא ליה אהא דמסקינן נשיכה ובעיטה ורביצה תולדה דקרן היא, ויש לתמוה מאי (א"כ) [אי אמרת בשלמא] איכא.

מה קשה לרבינו פרץ על המילה "אלא" בהמשך הסוגיא? (דף ב עמוד ב למטה)

4. ר"י מסכת בבא קמא דף א עמוד א
"תולדותיהן כיוצא בהן או לא פירוש כיון דקיי"ל דזוק שלם ממונא הוא וחצי נוק קנסא הוא ומועד שהזיק משלם נוק שלם מן העליה ותם משלם חצי נוק מגופו בעינן למידע הני תולדות דהני אבות אי כיוצא בהן נינהו דכל מועד מינייהו תולדה דיליה כוותיה ומשלם ניש מן העליה ותם תולדה דיליה כוותיה ומשלם חצי נוק מגופו או דלמא תולדותיהן לאו כיוצא בהן..."

5. רא"ש מסכת בבא קמא פרק א סימן א
היה נראה לו לרבינו יצחק שאם לא מצינו חילוק בתשלומי נזקין לא היה הספר מסתפק. דמהיכא תיתי לן לחלק ביניהו כיון דידעינא מסברא כל תולדות האבות כיון שדומים להן בכל צד למה נחלק בתשלומיהן אלא כיון דחוינא קצת חילוק בתשלומי נזקיו ביו תם למועד ואף על גב דתרוייהו אבות נינהו העלה על לבו לפשפש ולדע אם התולדות כיוצא באבות.

מה מוסיף ההבדל בין תם למועד על דברי הגמרא משבת וטומאה?

6. מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק כב
ושלח את בעירו > אין לי אלא שן לאכול את הראוי לה מנין לרגל לשבר בדרך הילוכה ת"ל ושלח את בעירו < והלא השן בכלל הרגל היתה שנייה הסר מסוכתו והיה לבער וגומי (ישעיה ה ה) אין לי אלא זו בלבד מנין הזיקה כדרכה בדרך הילוכה חמור במשאוי שעליו כדרך הילוכה מה אלו מיוחדין שהזיקו כדרכן ובראוי להן משלמין נזק שלם כך כל המזיק כדרכו ובראוי לו משלם נזק שלם. ושלח את בעירה אין לי אלא שן לאכול את הראוי לה ולרגל לשבר בדרך הילוכה מנין לשן לאכל את שאין ראוי לה. ולרגל לשבר שלא כדרך הילוכה ת"ל ובער בשדה אחר לרבות דברים אחרים יכול על הכל משלם נזק שלם ודין הוא והלא שור שהזיק את חברו בכלל היה ולמה יצא להקיש אליו מה שור מיוחד שהזיק כדרכו בשאין ראוי לו בתם משלם חצי נזק ובמועד נזק שלם כך כל דבר שהזיק כדרכו בשאין ראוי לו בתם משלם חצי נזק ובמועד נזק שלם.

לדעת המכילתא: נשיכה ובעיטה תולדות של איזה אב הן? מה שורש המחלוקת בין הגמרא למכילתא? היעזר במקור הבא

7. זוהר פרשת משפטים דף קיח עמוד ב
תנא שור מועד בעלה וכו' שור המועד, בעלה של השפחה רעה, נכנס לבית המלך אדונו, בארבעה אבות נזיקין שלו, שהם עון ומשחית אף וחמימה, שכולם מועדים לקלקל. בגופו הרביץ על הכלים מזבח מנורה שלחן ושאר כלים, רבץ עליהם ושבר אותם. ובשן שלו, אכל כל הקרבנות והמאכלים של השלחן, והשאר ברגליו רמס. ובקרן שלו, הרג כהנים ולוים, הרס הכל. חלל ממלכיה ושריה.

כיצד נקבעת הגדרת אבות ותולדות לפי הגמרא וכיצד לפי המכילתא דרשב"י והזוהר? מה הם שני הביאורים למילה אבי? הסבר את מהלך הגמרא ע"פ הני"ל, היעזר במקור הבא.

8. תוספות רבינו פרץ מסכת בבא קמא דף ב עמוד ב
וי"ל דבשלמא אי נשיכה תולדה דשן ומי"מ לא משלמת אלא חצי נזק משום דאין הנאה להזיקה כמו קרן ניחא. דמשכחת לה לאו כיוצא בהם דקאמר רב פפא אנשיכה קאמר, דהוויין תולדה דשן, ולא כיוצא בהם דלא משלמת אלא חצי נזק, אבל השתא דהוויין תולדה דקרן אי"כ קשה דכיוצא בו הוא.

הסבר את דברי הרי"ף המובאים למעלה, היעזר במקור הבא

9. חידושי הגר"ח בבא קמא דף יג עמוד ב
אמר הגר"ח וצ"ל דשאני שעבוד השור, היינו השעבוד שחל על השור מכל השעבודים דעלמא, דהנה בכל השעבודים דעלמא חל מקודם חיוב אקרפתא דגברא מדין פריעת בעיית מצוה, וזה עושה שעבוד על הנכסים, אבל בשור תם שהזיק שמשלם מגופו חל השעבוד על השור מבלי שיחול מקודם על הבעלים חיוב. וראיה לזה מדברי הגמ' דקאמר אלא דנגח תורא דהפקר לתורא דידן, ליזיל וליתיה, בשקדם וזכה בו אחר, הרי דאי לאו גזירת הכתוב דהפקר פטור היה נוטל השור מהזוכה, אף שלא היה הוא בעלים בשעת הנגיחה ולא היה יכול לחול חיוב אקרפתא דגברא מי"מ היה חל השעבוד על השור מבלי אמצעי מהבעלים, וא"כ גם לאחר הגילוי דקרא דהפקר פטורעד, מי"מ אופן השעבוד נשאר כמו שהיה עד עכשיו, וחל השעבוד על השור גופא.

"בנין אבי" או "דבר שהיה בכלל ויצא ללמד"

- ❖ עיין היטב שוב בסוגית הגמי' ב ע"ב-באיזה מידה מייג מידות נלמדת הסוגיא?
 - ❖ עיין היטב שוב במכילתא לעיל (מקור 6) באיזה מידה מייג מידות נלמדת שם הסוגיא?
- להבנת עומק ההבדל בין "בנין אבי" ל"דבר שהיה בכלל ויצא ללמד" עין במקורות הבאים.

10. עולת ראיה ח"א, עמ' ק"פ

האורות המקוריים, ההולכים וזורמים בקדושתם, להביא הארות חדשות, לרבות מקורי חיים חדשים ונהדרים בעולם, לחדש בהם ועל ידם את חיי הנשמות בהתעלותן...

11. עולת דאיה ח"א, עמ' קפ"א

כללותה של תורה הלא היא ההופעה העליטה של הקדושה האלוהית, לדבקה בשמו הגדול, בכל אור האהבה והיראה העליונה, מתוך עומק הכלל הזה, המיחד את כל המעשים כולם ואת כל ההויה לחטיבה אחת קדושה...הנה אורה נפלאה זו היא היא דוקא החודרת לכל פרטי הפרטיות של המעשים, לכונן חיי האדם בעולם עפ"י חפץ ה' ואור רצון העליון ב"ה.